

Toespraak mevrouw Myrna Njiokiktjien oud-bestuurslid Stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945 | bij Indische Plaque Tweede Kamer | 14 augustus 2022

Nationale Herdenking
15 augustus 1945

Geachte mevrouw Bergkamp, mijnheer Bruijn en aanwezigen,

Verhalen over de Tweede Wereldoorlog door onder meer de persoonlijke familieverhalen te vertellen zijn belangrijk om aan de jongere mensen van nu, duidelijk te maken hoe goed het is om te blijven herdenken. Oorlogen door de eeuwen heen hebben pijn, verdriet en ellende met zich meegebracht. Zij maakten zoveel kapot en toch lijken wij er niet van te leren. Wij maken dat in Europa thans helaas ook weer mee.

Voor mij als dochter van een Chinees-Indonesische vader en een Hollandse moeder is het een eer om ons familieverhaal hier te mogen vertellen.

De Chinese familie van mijn vader had zich in de loop van de 17e eeuw op Ambon gevestigd.

Mijn vader werd in 1912 als jongetje van 10 jaar uit Ambon naar Nederland gestuurd om te gaan studeren. Pas in 1936 is hij, inmiddels getrouwd met mijn Hollandse moeder, teruggekeerd naar het voormalige Nederlands-Indië om te gaan werken op de familieonderneming op Ambon en omgeving. Zij zijn eind 1940 met mijn oudste broer Ronald verhuisd naar Batavia.

Op 8 maart 1942 vond de capitulatie van Nederlands-Indië aan de Japanners plaats. Ik ben een maand na de capitulatie geboren.

Mijn ouders behoorden tot de generatie van mensen, die nooit meer over de oorlogstijd spraken. Zij zwegen, omdat zij jongere mensen niet met hun verdriet en nare herinneringen wilden belasten.

Zij vonden dat zij moesten vooruitkijken en aan een betere toekomst werken voor hun kinderen.

Dit betekent nu voor mij dat ik het deel van onze familiegeschiedenis in de Tweede Wereldoorlog voornamelijk van anderen heb gehoord...

Wij waren buitenkampers. Immers het was volgens de Japanners "Azië voor de Aziaten". Dit nam niet weg dat mijn vader, die bij de Nederlandse Gasmaatschappij werkte direct door de Japanners werd opgepakt en bij de Kempetai werd verhoord. Hoelang hij daar gezeten heeft, weet ik niet. Wel weet ik dat hij, toen hij vrijkwam, eerst bij een goede vriendin van mijn ouders, Tante Zus, is langsgesegaan. Hij zag er erg toegetakeld uit en wilde zich niet zo aan mijn moeder vertonen. Tante Zus heeft hem toen eerst wat opgeknapt.

Ach, deze Tante Zus heeft zelf zoveel oorlogsverdriet meegemaakt. Haar man overleed direct al toen hij in het mannenkamp kwam. Tante Zus ging zelf met 2 jonge kinderen het kamp in. Haar dochtertje van 10 jaar oud overleed in het kamp t.g.v. dysenterie en alle ontberingen. Met haar zoontje is zij na de bevrijding in het huis van mijn ouders opgevangen, voordat zij naar Nederland kon repatriëren.

Met haar hebben mijn ouders en de drie oudste kinderen, die in Nederlands-Indië geboren waren, in Nederland altijd een goed contact behouden.

Ons gezin bestond uit 6 kinderen. De 3 oudste kinderen waren in Indië en de 3 jongste kinderen in Nederland geboren. Daarnaast kregen wij een pleegzus in Indië.

Graag wil ik U het bijzondere verhaal over mijn pleegzus Nel vertellen.

Als buitenkamper werd het voor mijn moeder steeds moeilijker om zich op straat te vertonen om bijvoorbeeld boodschappen te doen. Immers alle Europese vrouwen waren in de kampen geïnterneerd en wat moest deze vrouw met haar blonde haren en blauwe ogen buiten het kamp dan wel niet zijn?

Dit probleem werd gedeeltelijk opgelost doordat mijn ouders een 17 jaar oud Indo-meisje opnamen in ons gezin.

Nel was een halfwees. Haar moeder was overleden en haar vader was als KNIL-soldaat tewerkgesteld aan de Birma-spoorlijn.

Nel woonde in een klein internaat voor wezen en half-wezen in Surabaya. De directrice van het internaat heeft in een vooruitziende blik gedacht dat dit voor de Japanners een kant en klare hoerenkast zou zijn. Zij heeft de meisjes over Java verspreid door families laten opnemen. Zo kwam Nel bij ons in huis en kon zich als Indo-meisje gemakkelijker dan mijn Hollandse moeder op straat begeven.

Na de bevrijding bleek de oudste broer van mijn moeder als krijgsgevangene omgekomen te zijn bij de grote scheepsramp van de Junyo Maru in de Indische Oceaan nabij Benkoelen. De vader van pleegzus Nel was gestorven in Birma.

Inmiddels was het duidelijk geworden dat de familie naar Nederland zou terugkeren. Mijn ouders hebben Nel gevraagd een keuze te maken of zij in Indonesië wilde blijven of met ons mee te gaan naar Nederland. Nel koos ervoor mee te gaan.

Mijn ouders met hun 3 kinderen en pleegdochter zijn in 1946 met de Oranje naar Nederland gerepatriëerd. De ontvangst in Nederland was kil. Ieder in Nederland aangekomen gezin, veelal berooid, moest de kosten van overtocht en opvang tot de laatste cent terugbetalen.

Voor ons gezin was het een minder kille ontvangst, omdat wij in eerste instantie door familie opgevangen werden en niet naar een contract pension hoefden te gaan.

Wel was het voor mijn vader, inmiddels 44 jaar oud, moeilijk om werk te vinden. Hij heeft - gesteund door mijn moeder - door hard te werken een bloeiende import- en exportfirma kunnen opbouwen.

Hierdoor hebben zij aan hun kinderen een fijne jeugd, de mogelijkheden om te studeren en die betere toekomst gegeven.

Ik ben dankbaar en trots dat zij naast vele mensen uit de Nederlands-Indische gemeenschap in de naoorlogse jaren hebben meegeholpen Nederland weer op te bouwen.

In de jaren dat ik deel mocht uitmaken van het Bestuur van de Nationale Herdenking 15 augustus 1945 heb ik vele verhalen over de oorlog, de bersiap, de repatriëring ervaringen en allerlei (ook trotse) herinneringen van mensen uit de Indische gemeenschap mogen horen. Dit heeft voor mij betekend dat ik mij van mijn bijzondere geschiedenis en identiteit nog meer bewust ben geworden.

Ooit heeft iemand tegen mij gezegd: "Wat mooi jij bent een drager van twee culturen".

Door de verhalen van Herinneren en Herdenken kunnen wij aan de volgende generaties de geschiedenis overdragen.

Omkijken is ook vooruitkijken!

Herdenken draagt bij aan vrijheid!